

scelus, valens bis didrachma quem, pro se & Petro. Pro singulis videlicet didrachma solui iussit.

CAPVT DECIMVM OCTAVVM.

Dignitatem in humilitate Christus constituit, Ideo superbiam fugiendam & scandalum in fratrem etiam vsque ad membrorum abscissionem. Insuper fratris correptionem præcipit per ouis perditæ inuentionem, & ingrati beneficentiæ serui repetitionem.

Iñ illa hora accesserunt discipuli ad Iesum, dicens: *Quis putas maior est in regno cælorum? Et aduocans Iesus paruulum, statuit eum in medio eorum, & dixit: Amen dico vobis, nisi conuersi fueritis, & efficiamini sicut paruuli, non intrabitis in regnum cælorum. Quicumque ergo humiliauerit se sicut paruulus iste, hic est maior in regno cælorum. Et qui suscepit unum paruulum talem in nomine meo, me suscipit.*

† Mar. 9.
c.
Luc. 9. f.
1. Cor.
14. d.

Non placent Buccero qui dicunt huius disputationis causam ortam esse, quod Christus Petrum in soluenda didrachma cæteris prætulisset, quasi sensim significaret illum alijs præficiendum. Quia inquit, hæc disputatio facta est in itinere ad Capharnaum, vt tractat Marcus cap. 9. Cuius oppositum est præcedentibus & sequentibus constat. Nempè quia inter pares post eius discessum eligendus esset, qui alijs vice eius præset. Atqui primus fidem Christi alijs tacentibus cõfessus est, quidni alijs præficiendum censeret. Ex sequentibus verò, quod Petrus humilimo loco natus, & humiliori arti addictus, qualem vult dominus cæteris in Ecclesiasticis dignitatibus modò nihil vitiorum obsistat præficiendum. Quandoquidem nisi efficiantur sicut paruuli indigni sunt regno cælorum. Vbi docet modum quo vere paruuli & humiles efficiamur, si à veteri scilicet homine cõuersi morum conuersatione, in nouitatem vitæ transeamus, & abiecta animi elatione, quam pueri nesciunt superbire & indignari dediscamus. Verè puer aut irasci nequit, aut confestim mitigatur. Regnum autem cælorum aliquando pro Ecclesia sumitur, hic autè sumi videtur pro ipsa cœlesti patria, in qua Christus qui

tunc abiectus videbatur, regnaturus erat cū suis: Vide-
turque tunc eos φιλοτιμία quardā & ambitio cœpisse de
prælatura in vita futura. Ad quæstionem autem eorū re-
spondet Christus de prælatura in regno cœlorum futu-
ra. Quandoquidem nemini datur in regno cœlorum,
non modo non præesse, sed nec esse aut illud intrare, ni-
si prius efficiatur vt paruulus, qui nulla capitur φιλοτιμία
aut ambitione.

*Qui autem scandalizauerit vnum de pusillis istis qui in me
credunt, expedit ei vt suspendatur mola asinaria in collo ei-
us, & demergatur in profundum maris.*

Mola asinaria Græcè μῶλος ὀνικος. Et est molédini mo-
la inferior, quæ Græcè simpliciter ὄνος dicitur. Latinis mo-
la vt superior catillus: et si ὄνος interdū significat asinum.

Vt mundo à scandalis. Necessè est enim vt veniât scanda-

† De no-
ui operis
nūcia ca.
Cum ex
iniuncto.
Mar. 9. f.
Luc. 17. a
Sup. 5. c.

la: *veruntamen* † *væ homini illi per quem scandalū venit.*
Scandalum generali vocabulo dicitur occasio lapsus
& ruinæ alicui: & hoc modo bonis & malis competit.
Nam Christus lapis scandali dicitur, & sanæ eius doctri-
na scandalum Pharisæis erat. Aretius autem scandalum
dicitur quicquid per se malum est: aut si non per se malū,
imprudenter tamen neque temporari dictum, alijs inde
peccandi occasionem affert, nullam aliunde secum ferens
maioris boni occasionem. Væ ergo mundo à scandalis,

Id est, infœlix & maledictus est mundus ob infinita in
eo scandala: tantoque infœlicior quāto necessè est vt ea
veniant. Necessè quidē non necessitate absoluta, sed con-
ditionata, quando scilicet ita corruptus est mūdus, vt vix
sine scandalo in eo viuatur. Necessè est etiam esse scanda-

† 1. Cor.
11. d.

la eo modo quo Paulus: ✠ Oportet inquit, hæreses esse,
vt qui probati sunt, manifesti fiant. At ne quis ideo existi-
met impunè sibi fore, si cuiquam scandalo fuerit, subdit
Christus: Væ homini illi per quem scandalum venit.

† Mar. 9.
f. g.
Sup. 5. c.

† *Si autē manus tua vel pes tuus scādalizat te, absconde eū,
et projice abs te. Bonū tibi est ad vitā ingredi debile vel clau-
dum, quā duas manus vel duos pedes habentē mitti in ignē
eternū. Et si oculus tuus scādalizat te, erue eum, & projice
abs te: bonum tibi est vnum oculum habentem in vitā in-
trare, quā duos oculos habentem mitti in gehennam ignis.*

Nec

Nec ista de corporis membris intelligit, sed parabolicè
vt supra cap. 5. dictum est, de socijs, amicis vel ministris,
quos vice membrorum habemus, & quorum si scanda-
lo nobis sit eorum consortium, non minus fugiendum
nobis est, quàm aliquid membrorum nostrorum amputarem,
si cæteris vel toti corpori foret noxiũ. Præstaret. n. absq;
illis saluos fieri quàm cum illis in æternum perire.

*Videte ne contemnatis unum ex his pusillis. Dico enim vo-
bis, quia angeli eorum in cælis semper vident faciem pa-
tris mei qui in cælis est.*

†Psal.

33. b.

Eccle. 5. b.

Reuera pusillos istos, & paruulum quem ad se voca-
tum Iesus amplexus est, accipere debemus, quòd eius-
modi ætas infirma, nihilque in sese opis habens Deo cu-
ræ sit, tantoque fortasse maiori, quanto vnde pendeant
aliam non habent: quos non modo offendi non vult, sed
neque propter infirmitatem contemni: quos tanto ipse
dignatur honore, vt angelos eorum faciem patris semper
videre asserat. Quod cum de alijs non neget, non ta-
men asserit. Potest tamen de his pusillis & pueris locus
intelligi, qui etsi grandiori sunt ætate, animi tamen abie-
ctione & humilitate vitæq; simplicitate & cædore pue-
ros referunt, inque proprijs oculis abiecti nullam sui cu-
ram habent, totos se domino credentes. Vnde constat an-
gelos ad custodiã hominis deputatos, qui quotidie Deũ
vident inquit Hilarius. Hi igitur spiritus ad salutem hu-
mani generis emissi sunt: neque enim infirmitas nostra
nisi datis ad custodiam angelis tot tantisque spiritualium
cælestium nequitijs obfisteret. Opus ad id fuit naturæ
potioris auxilio, & hoc ita esse ex his dictis docemur,
quibus trepidum ac pauentem Moysen dominus confir-
mat, dicens: Ecce angelus meus antecedit te. Hæc ille.
Hos igitur paruulos & humiles despiciere non est tutũ,
etsi non propter illos illorumque humilitatem & abie-
ctionem, saltem propter illorum custodes, qui tantam a-
pud Deum habent libertatem & conuersationem, vt eu-
rus semper faciem videant, & fruantur.

Venit enim filius hominis saluare quod perierat.

Quo istud enim referatur difficultas est. Nam si ad
ipsum verbum contemnatis referas, cum Christo tẽpore

Rom. 11. c totum hominum genus perijisset, & omniaque Deus in incredulitate cōclusisset, vt omnium misereretur, illi magis videbantur perijisse, qui cū maiores natu essent, plura & actualia peccata habebant, quā pusilli & paruuli siue atate siue morum candore. Ad quod dicere possumus, quōd si tunc omnes perierant, illi tamen magis perijisse videbantur, qui ne minimum quidem in se adiumenti habebant, vnde aberrantes redire in viam possent non lumen rationis, quod super vnumquenque signatum est. Nimirum quod in paruulis aut nullum propē est, aut efficacīā quā minimā, quale est in puenis, & ideo ne condemnatis inquit illos. Venit enim filius hominis saluare quod erat abiectius, imprimisque quod planē videbatur perijisse: nihilque in sese opis habebat ad consequendam salutem.

† Lu. 15. a. † *Quid vobis videtur? si fuerint alicui centum oves, et errauerit vna ex eis, nunquid relinquit nonaginta nouem in montibus, & vadit querere eā quæ errauit? et si contigerit vt inueniat eam: amen dico vobis, quia gaudet super eam magis quā super nonaginta nouem, quæ nō errauerint. Sic non est voluntas ante patrem vestrum qui in cælis est, vt pereat vnus de pusillis istis.*

Parabola ouis palabundæ & perditæ super cuius inuentione tantū gaudij possessori accidit, ostendit Christus non temerē fieri quōd curæ sibi sint pueri & pusilli ab omnibus alioquin neglecti & derelicti. Si enim qui centū oves habet, tā sollicitus est vna relicta vt eius gratia reliquas omittat incustoditas, nihil mirū si inter tot electos patris pueros & pusillos, qui centesima & minima pars electorū sunt, qui præsidio destituti præter quā diuino, sollicitē requirunt, & studiosē amplexatur Christus quorum neminem perire vult pater cœlestis.

† Lu. 17. a. † *Si autem peccauerit in te frater tuus, vade & corripe eum inter te & ipsum solum. Si te audierit, lucratus eris fratrem tuum: si autem te non audierit, adhibe tecum adhuc vnum vel duos, vt & in ore duorum vel trium testimonium stet omne verbū. Quōd si non audierit eos, dic Ecclesie: tsi aut Ecclesiā nō audierit, sit tibi sicut ethnicus et publicanus.*

Paulo

Paulò antè vetuit. Christus ne cui scandalo essemus, maxime in pusillis: nunc autè amplius in hoc totos nos esse vult, vt quàm studiosissimè poterimus fratrum nostrorum salutè quæramus: illosq; qua fieri poterit diligètia lucrèmur. Quod verò ait: Si peccauerit in te, non est solum intelligendù, de eo peccato quo quis recta & directa fratrem afficit iniuria, sed de omni peccato etià, siue recta feratur in Deum, siue in proximum. Qui enim fieri potest, vt verè Christianus quouis peccato fratrem non offendar. Qui enim iubetur Deum & proximù diligere quomodo non illorù iniuria affici potest? Nemo enim alterius iniuriam non suam facere debet & ab ea faciendâ proximù deterrere tenetur. Primumq; & seorsim atq; clàtestibus peccantè corripere, vt ne indignatus peccatù suum alteri detectù monitionè rejiciat. Qui si audierit magnum corripienti lucrù asserit emendati fratris: sin audire recusauerit, adhibendi testes: quos etiam si contempserit, Ecclesiæ dicendum, Sed hic scrupus est quid hic Ecclesiæ nomine intelligere velit **CHRISTVS**. Nò enim ipsam Ecclesiæ vniuersalis congregationem intelligi vult, quam toties congregare difficillimum esset quos peccantis fratris conscij sumus: multominus quod vult Buccerus, Ecclesiam vicinorum aut familiarium & affinium intelligas: Sed Ecclesiæ præfectum & prælatum, qui hac in re vices gerit Ecclesiæ. Quem scilicet præfectum si proximus peccans non audierit, vult Christus eiusmodi rebellem & præfractum fidelium còsortio & communione abijci (quod est excommunicari et prorsus abijci) quomodo olim Iudæi & ethnicos & publicanos Iudæos abijciebât respectuique habebant. Qui autem publicani antè dictum est. Ethnicos autem lege constat quàm aduersarentur Iudæi.

Amen dico vobis, quæcunque alligaueritis super terram, erunt ligata & in cælo. Et quæcunque solueritis super terram, erunt soluta & in cælo.

Vt inculcet hominibus parendum illis, scilicet qui præfunt Ecclesiæ, potestatem subdit ipsi cõcessam, quos scilicet ligauerint, ita vt in Ecclesiæ militantis consortium, eiusque communionem intrare non possint ligati: similiter in Ecclesia triùphante, & in cælis existente

capite.
 Nouit.
 De
 test. ca. In
 omni .45
 di. cap.
 Sed illud,
 † Deut.
 17, b.
 2. Cor.
 12. 2.
 Heb. 5. c.
 † 11. q. 3.
 cap.
 Audi de
 niq; .25. q
 8. cano.
 Incestuo
 si.

re: & quos super terram soluerint, liberam eis potestate regrediendi in Ecclesiam facientes, hi similiter soluti sunt & in cælis: tam scilicet efficax est congregata in Christo Ecclesiæ unio.

† Ho. 8. c.

Dist. 20.

cap.

De quib.

24. q. 1. ca.

Audi-

mus.

Alienus.

Iterum dico vobis, quia si duo ex vobis consenserint super terram, de omni re quamcunque petierint, fiet illis à patre meo qui in cælis est. Vbi enim sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum.

Nec sola Ecclesiæ cōgregatio Deo grata est, quinimo duorum in Christi nomine congregatorum consensus à patre cœlesti postulata exigit. Quandoquidem quoties etiam duo vel tres ad differendum de fide, dogmatibus, & præceptis diuinis, Christus præsens semper adest. Verum quia etiam vni iustè viuenti & quæ iusta sunt doctenti vel scribenti, Christus adest, vult tamen manifestare, quantum illi placet concordia atque vnanimitas inter fideles, quos in vnione Ecclesiæ colligare desiderat.

† Lu. 17. a

Tunc accedens Petrus ad eum, dixit: Domine, quoties peccauerit in me frater meus & dimittam ei? † Usque septies? Dixit illi Iesus: Non dico tibi usque septies, sed usque septuagies septies.

Hic certus numerus pro incerto ponitur. Significat enim semper esse remittendam fratris iniuriam, etià infinitis. Vti sexcenta pro numero immenso latinis vsurpanti solet. Nā Chryostomus inquit Septuagies septies nō significat determinatum numerum, sed immensum continuū, & semper. Et est septenarius numerus apud Hebræos frequens, de quo non est scolasticæ philosophari.

Ideo assimilatum est regnum cœlorum homini regi, qui voluit rationem ponere cum seruis suis. Et cum cœpisset rationem ponere, oblatu est ei vnus qui debeat ei decem milia talenta. Cum autem non haberet unde redderet, iussit eū dominus eius venundari, & uxorem eius, & filios, & omnia quæ habebat, & reddi. Procidens autem seruus ille orabat, eum dicens: Patientiam habe in me, & omnia reddam tibi. Misertus autem Dominus serui illius, dimisit eum, & debitum dimisit ei.

Regnum

Regnum cœlorum Ecclesia dicitur, quæ quomodo regi homini assimilatur, non facile video, nisi ex capite ipsius, quod est Christus qui est verus rex regisque filius. Nihil autem aliud vult hac parabola Christus quam quod Ecclesia semper parata sit misericordiam petenti facere, & debita deprecanti remittere: nosque iniuriam ac debita deprecanti dimittere oportere: quia semper remittere oportet, qui semper est paratus respicere: quoniam qui non ignoscit deprecanti, seipsum priuat de misericordia consequenda.

Egressus autem seruus ille, inuenit unum de seruis suis, qui debebat ei centum denarios: & tenens suffocabat eum, dicens: Redde quod debes. Et proci-dens conseruus eius, rogabat eum, dicens: Patientiam habe in me, & omnia reddam tibi: Ille autem noluit, sed abiit, & misit eum in carcerem donec redderet debitum.

Qui verò acceptæ gratiæ immemor, crudelis in alium extiterit, in eum vult Ecclesiam animaduertere. Videtur quoque Christus per regem istum patrem cœlestem intelligere voluisse, cum inquit: pater meus cœlestis sic faciet vobis &c. Quid autem valeant centum denarij, quidque valeant decem milia talenta, vide ex Budeo.

Videntes autem conserui eius quæ fiebant, contristati sunt valde, & venerunt, & narrauerunt domino suo omnia quæ facta fuerant. Tunc vocauit illum dominus suus, & ait illi. † Serue nequam, omne debitum dimisi tibi, quoniam rogasti me: nõne ergo oportuit & te misereri conserui tui, sicut & ego tui misertus sum? Et iratus dominus eius tradidit eum tortoribus, † quoadusque redderet uniuersum debitum. Sic & pater meus faciet vobis si non remisistis uniusquisque fratri suo de cordibus vestris.

Ex his vides quantum compassio Deo placeat, & contra quantum incompatibilitas illi displiceat, quæ nec etiam mansuetis est grata hominibus. Hic autem ingratus priorem nactus gratiam, seipsum condemnauit: qui cum domini sui misericordiam consecutus, sui etiam conserui misericordia non est motus: ideo damnatur ad debitum etiam remissi per solutionem. At si quod remissum est, iterum repetatur, quomodo † sine penitentiâ sunt dona Dei.

† De cõ-
secr. dist.
4. ca.
Quomo-
do in fi.
† Sup. 5. d.
Luc. 12. g.

† Ro. 11. d
Dei

Dei? intellige vniuersum debitū ipsum peccatum, quo tanta domini gratiæ ingratus, nec exiguum fratri debitum remittere voluit: quod peccatum tam graue fuit, vt illud decem milium talentorum debitum æquauerit. Neque enim formam supplicationis veritus est, qua & ipse misericordiam percepit, neque sermone placatus est, quo & ipse seruatus erat.

CAPVT DECIMVMNONVM.

Probata matrimonij inseparabilitate libelli repudij rationem tentantibus Phariseis reddidit. Vnde triplices docet eunuchos, diuites regno cœlorum indignos, paruulos verò & pauperes dignos prædicat.

† Mar. 10. 2.

E† factum est cum consummasset Iesus sermones istos, migravit à Galilæa, & venit in fines Iudææ trans Iordanem: & secutæ sunt eum turbe multæ, & curauit eos ibi.

Vt plurimum Christus post doctrinam transit ad miracula, & post sanatas animas sanat & corpora. Quod vt faceret appropinquauit Ierosolymam vti passurus erat, relicta Galilæa vbi tam sancta dogmata seminauerat.

† Ge. 1. d. *Et accesserunt ad eum Pharisei tentantes eum, & dicentes:*
 Mar. 10. a. *Si licet homini dimittere uxorem suã quacunq; ex causa?*
 † Ge. 2. d. *Qui respondens, ait eis: Non legistis, quia? qui fecit hominem ab initio, masculinum & fœminam fecit eos? Et dixit: Propter hoc dimittet homo patrẽ & matrẽ, & adheret uxori suæ, & erunt duo in carne vna. Itaq; iã non sunt duo, sed vna caro.*
 † Quod ergo Deus cõiunxit, homo nõ separet.

d. Memores Pharisei quid de connubio Christus supra † De trãs ca. 5. docuisset tentant eum, an quoquo pacto liceat conlatio epifugium pati diuortiu: vt si diceret licere, opponerët illi co. c. licet quod superius docuerat: Omnis qui dimiserit uxorem dist. 26. c. suam excepta fornicationis causa, facit eam mœcham. Et Deinde. qui dimissam duxerit, adulterat. Si verò diceret non licere, opponerent illi legem Moyfi, cui si aduersaretur, Sūt qui di ipsam accusarent: Dominus autem docet suam doctrinam legi Moyfi conformem, eòsque malè illam legem Scribit. interpretari, nempe quòd esset permissio, & non lex: cum